

Arbeidet er kilde til al rigdom, og hele
adbyllet bør tilfalde dem, som arbeider.

Arbeidets ordning ved statens overtagelse
af produktionen.

Gratis og fælles undervisning i statskoler
oprettelse af børneopdragelsesanstalter.

Indførelse af normalarbeidsdag.

Udredning af alle sociale og politiske
uligheder, som deler folket i klasser.

Social-Demokraten.

Organ for det norske arbeiderparti.

Bladets ekspedition er i Øvre Voldgade 13. — Redaktionskontoret: Åkersvejen 12.

Nr. 64.

Bladet kan bestilles paa alle postanstalter og
i Kristiania i exped. Præs i fr. kvartalet,
iberegnet porto, eller 10 øre pr. uge indenbys.

Torsdag den 15. august 1889.

Bladet udkommer to gange ugentlig. Over-
sigtstemer indrykkes for 10 øre pr. rettilinje.
For flere ganges indrykkelser gives rabat.

6. aarg.

Kontrollkomiteen

har Møde hver Onsdag Aften kl. 8¹/₄ i Fælles-
lokalet.

Det forenede norske arbeiderparti

afholder landsmøde i fælleslokalet i Arbejder-
samlund søndag 18de august kl. 10 formid-
dag, hvor beretning og regnskab forelægges.

Til behandling foreligger videre:

„Er det høvedigt, at arbeiderpartiet op-
løses og at de foreninger, som er tilsluttet
samme, gaar over i „Det forenede norske ar-
bejderpartifund“?“

(Indsendt fra „Stenhuggerens fagforen.“)

„Det forenede norske arbeiderparti utta-
ler sin tilslutning til det socialdemokratiske
program, som det endelige maal, arbejderne
bør stræbe hen til.“

(Indsendt fra „D. socialdemokr. foren.“)

Valg av bestyrelse m. v.

Efterat foranstaaende var bekyndgjort i
„Social-Demokraten“ for 8de august — har
hovedbestyrelsen fra „Socialistisk arbejderfor-
ening“ i Bergen mottaget følgende:

Program punkt:

- 1) Den menneskelige arbejdskraft er kilde
til vort samfunds velstand og kultur.
Derfor, og fordi frembringelsen av sam-
fundsfornødenhederne mere og mere an-
tager en samfundsmæssig karakter, bør
raaoffterne og frembringelsesmidlerne ef-
terhvert tilfalde dem, der har frembragt
samme og samfundet bør, delt i produk-
tionsgrenene, ordne produktionen.

Diskussionsmer:

- 1) Det f. n. a.p.s. stilling til pariserkon-
gressens beslutninger.
- 2) Det f. n. a.p.s. stilling til Bjørnsons
nasjonalhed vækkende tale paa Bjørns-
møtet.
- 3) Hvorledes kan lovenes § 1 lit. a. bedst
efterkommes.

Arbejdermøtet

der i mandags aften var sammenkaldt av Den
socialdemokratiske forening hadde samlet mellem
3 og 400 mennesker.

Efter at formanden hadde aabnet møtet
og meddelt, at Castberg hadde sendt en skr-
velse og meldt at han ikke kunde komme til-
steede paa møtet, valgte Jepsen til dirigent,
hvorefter Mælan holdt et indledningsfore-
drag og ytrede omtrent følgende:

Mine damer og herrer!

Som allerede oplyst av dirigenten er aar-
saken, at til dette emne atter er optat til drøf-
telse, de angrep paa den den 30te juli ved-
tagne protest. Jeg kunde være kort, da vore
møtstandere ikke med et ord har rokket de
grunde, hvorpaa den nævnte protest hviler.
Men for sakens egen skyld og for de, for
hvem det maatte kunde staa mindre klart, hvad
det her gjælder, kan jeg ikke undlate at komme
med nogle bemærkninger. Blandt andre be-
skyldninger, der er rettet mot os, der vedtok
protesten, er den, at vi mangler fædrelands-
kærlighed. Men ethvert tænksomt menneske
maa dog kunne forstaa, at det, der hos sam-
fundets individer skal staa fædrelandskærlig-
heden og offervilligheden, det er de gode,

fædrelandet gennem sine samfundsinstitutioner,
sin samfundsordning, kan give individet. Men
hvoreledes staa det til med dette? Er det ikke
saa, at arbeiderstanden staa utenfor al ind-
flydelse paa samfundets lovgivning? Men
dette har haft og har sine sørgelige følger,
da arbeideren føler sig staaende utenfor an-
svar overfor loven. Den ser i loven er øde-
vendigt onde, som han maa bære sig for, men
hvori han intet staaer av sin egen retsbeviis-
hed. Men skal ikke loven i et demokratisk
samfund være gennemsnitsproduktet av de
mange viljer? og hviler ikke dens autoritet
paa, at de mange enkelte føler, at her har
noget faat uttrykk av, hvad der er deres egen
opfatning av hvad der er sandt og ret?

Dr. Johan Castberg har i „Dagbladet“
uttalt, at den vedtagne protest var et slag
mot arbeidernes interesse, et ubevisst angrep
paa Oplandets arbeidere; men den samme
Castberg sier, at arbeiderbevægelsen er kosmo-
politisk og at en arbeiderlovgivning maa, hvis
den skal ha betydning, være international;
men Castberg maa dog kunne forstaa, at det
øjeblik, han sier dette, saa har han sagt, at
arbeidermessen over hele verden er en stand,
der ikke begrænses og faar sit særmerke ved,
at dens enkelte individer bor i Norge, Sverige
eller noget andet land, men kun ved sine livs-
vilkår, den ensartede maate, hvorpaa den er
henvisst til at kæmpe for sin eksistens. Men
naar man gaar med paa at gi arbeiderne
denne særstilling, hvorfra i al verden henter
man da berettigelsen til at forde ham til
deltagelse i kampen for den folkelige uaf-
hængighed? Det skal ikke lykkes nogen at faa
skridet bort fra, hvad her er kjernepunktet: Vil
venstre overfor arbeidernes krav hævede det
samme menneskerettighedsprincip overfor
arbejderne, som de i sin egen kamp har hævd-
et overfor byråkratiet, nu saa kan de stille
krav til arbeideren om deltagelse i kampen for
den folkelige uafhængighed, men til da vover
jeg at paastaa, at de ikke har ret dertil, og
det er denne anke, jeg har rettet mot Bjørn-
tjerne Bjørnson, at han har været med paa
at svigte, ti jeg vet og sjener, hvilken fare
der ligger i dette, at de ledende mænd glems-
mer, at retfærdighedsprincippet er det største av
alle. Og jeg sier, at naar Bjørnson beder
arbejderne være med i den unionelle strid,
saa skal de siden saa sine krav opfyldte, — saa
er det en kjæftlaan med arbeiderne om det,
der tilkommer dem som mennesker. Stiller
man nu sit krav til arbeiderne paa den folke-
lige opgaves grund, nu saa maa man utvise
et demokratisk synspunkt erkjenne, at den folke-
lige opgave kun kan løses ved, at hver evne
faar være med og øve indflydelse paa utvik-
lingen; ti folket det er dog ikke en enkelt
stand men alle individer. Siger man derimot,
at arbeiderne hører ikke folket til, nu da bør
han jo heller ingen indflydelse ha i det offent-
lige liv, men da kan man heller ikke forde
hans deltagelse i det, der ligger utenfor, hvad
der vedkommer ham. Vil man hæve demokra-
tiet, nu saa skal man holde fast paa
dets grundsætninger. Men det er dette
man ikke har gjort; hele vor politiske kamp
har vært en luring og luring bort ifra
menneskerettighedsprincippet, og saa staaer
man idag og kjæftlaan med arbeideren, for-
drer garantier av ham, garantier, der er al-
deles uførelig med folkestyrets grundsæt-
ninger. Ja, men arbeiderne skal saa, naar
man kommer saa langt. Nej sier jeg, han

skal intet faa han skal selv klare saken, men
de magtfulde staaer skal ikke lægge hin-
dringer i veien. Sagen er, at naar venstre
ikke har opfyldt arbeidernes krav, saa er det
ikke av ond vilje fra de ledende mænd, men
det ligger i, at man har ladet sig lokke bort
fra at holde utgangspunktet rent. Heri lig-
ger det farlige, thi hver utsettelse er her en
gliden bort fra det, som er det største og
bærende i folkets utvikling. Paa sidste lands-
venstremøte kunde man ikke ta almindelig
stemmeret paa valgprogrammet, fordi der var
nogle bønder i Åkershus, som ikke hadde til-
overs for den; men naar sluttet er det bestem-
mende, hvor er saa garantien for, at det blir
bedre siden? Nej nu staaer vi ved hovedsaken,
og nu bør oppgjøret staa mellem venstre og
arbeiderne. Er unionsfagen saa stor — og
jeg tror, den er det paa en maate — at det
parti, der tar den op paa sit program, kan
fordre hjelp fra de andre staaer paa grund
av den folkelige opgave, saa skal de vise ved
at gi slip paa sine særrettigheter, at de
har den rette forståelse av individets stilling
inden folket, vise at det er villigt til at ofre
sine særrettigheter for det heles vel. Dette
bør staa klart for os alle.

Jeg kunde stanse her, men jeg vil saa
lov at berøre et par punkter i en opsats i
„Dagbladet“. Forfatteren sier, vi social-
demokrater ser kun paa det rent økonomiske,
vor egen fordel og luffer øjet for andres nød;
„der er andre proleterer end arbeideren“, sier
han, jøvisk er det saa; men jeg spør: hvad
er det, som staaer alle disse halvbluede røvere,
som ingensteds hører hjemme? Er det ikke
saa, at fordi det kropslige arbejde lønnes saa
daarligt i forhold til andre ting og fordi det
endnu henger saa meget i av foragt for denne
stilling, at saa mange søger at kravle hen til
embedsstigen, at der ikke blir rum for alle,
men at der blir en hel del, som har faat ut-
dannelse for en lettere livsgjæring, men som,
fordi de ikke kan komme ind i en bedre stil-
ling, blir en uting og en byrde for samfun-
det? Venstre kan sætte alt mulig paa sit
program, de halvbluede proleterer blir der dog,
saalænge ikke samfundsordningen er slik, at
der er sikemegen utsigt for at kunne leve i
alle samfundets stillinger, og det er det, vi
socialister vil.

Og saa sier den samme forfatter i „Dag-
bladet“, at „om de mest utviklede, de
udannede i et samfund var saa sterke, at de
kunde ta statsstyret i kraft av sterkalets ret;
det sterke, de gjorde var at barbariseret samfun-
det ved at sætte statens institutioner ned til sit
lave standpunkt“. Men den udannede middel-
stand, som i 1814 sit indflydelse paa sam-
fundets utvikling, har den da barbariseret sam-
fundet? „I folkeinstituttet“, sier forfatteren,
„ligger en erkjendelse av utviklingernes lov“. Men
ville da ikke arbeiderne, om de kom til
ret og indflydelse, lade sig lede av samme in-
stinkt?

Det kunde være mangt mere at si om
dette, men jeg skal slutte med at si, at vi
underkjender ikke utviklingens lov og jeg for
mit personlige vedkommende vil ikke si, at
alle de i sig selv uberettigede hensyn har vært
frugt av ond vilje, men at de har vært en
frugt av, at man har kommet bort ifra men-
neskerettighedsprincippet, og jeg paastaa, at
vil ikke venstre for alvor forsøke at hævede
dette, vil dets kamp være uten frugt for de-
mokratiet.

Almindelig, lige og direkte valgret for alle
mænd og kvinder fra 22-aars alderen.
Valgdag paa en almindelig fredag.

Gratis og offentlig retspleie.

Oprettelse af et folkeværn istedetfor det
nuværende militærsystem.

Human omsorg for syge, gamle og
arbeidsinvalidere ved staten.

Religionen erklæres for en personlig sag.

Indlederen oplæste derpaa forslag til re-
solusjon, hvorefter saken gif under debat.
Herunder fremkom ogsaa forslag til resolusjon
av Chr. S. Knudsen.

Vi skal i næste nr. meddele et utdrag av
debatten, idet vi idag kun refererer nogle slut-
ningsbemærkninger av doktor Nissen:

Han mente, at dette møte hadde vært
overflødig, hvis ikke pressen som vanlig hadde
ført at ferplumre alt det, som tænksomme ar-
bejdere gjør, naar det ikke falder i dens smag.
Hadde pressen gjort sin pligt og sammen med
resolusjonen, som fattedes paa forrige møie,
ogsaa gi præmisserne til den, saa hadde der
ikke funnet bli anledning til al denne for-
vrængning og forfærring, som man hadde set
saa nok av i de siste dage. Men pressen
brugte at gjøre arbejderne og specielt social-
istene til idioter, naar de ikke var enig med
den, noget den vel burde vogte sig for. For
overraskelsen vilde en dag komme saa meget
større over det publikum, som kritisk havde
tat imot den slags tokt. At høye kunde gjøre
slik, kunde endda gaa an, men at venstre,
som søkte hjelp hos arbejderne, gjorde det
samme, var en skam. Hvad han hadde set i
disse dager i saa henseende, hadde oprørt ham.

Det var ikke det mindste bedre dette, end naar
„So. Dagbladet“, et organ, som var saa sjo-
felt, at kongen — efter hvad der i Stockholm
var taleren fortalt — ved en fest ikke kunde være
bekjendt av at la dets representant foretræde
for sig — end naar dette organ altsaa gav
sig mine av at tale i hele landets navn og
saa spyde ædder og galde ut over nordmæn-
dene. Det var ikke det svenste folk, som stod
bag slik tale. Det var „de store“, som over-
alt blev sig selv lik, naar det gjaldt at krasse
til sig og for at kunne gjøre det, søkte at
sætte alle slette lidenskaber i bevægelse. Baade
det ene og det andet var opvigling og at sætte
ondt blod. Bladene og det svenste folk var
ikke det samme, allermindst var de et med
arbejderne. I svenste arbejderblade saa man
ikke det mindste til den aand. Derfor hadde
det ogsaa forekommet taleren underligt, at
Bjørnson virkelig kunde ha stillet det for ar-
bejderne saa vigtige stemmerettsprospækt bag
det gamle unionelle, som dog hadde rettet paa
sig lidt efter lidt til det bedre i disse aar,
vi hadde vært forenet med Sverige. Han
trodde virkelig ikke B. kunde ha ment det saa,
som det hadde faat uttrykk i referaterne og han
hadde haapt at se det rettet fra B. selv.
Ham syntes det ialfald klart, at saa langt
i forgrunden kunde arbejderne ikke ha nogen
interesse av at faa disse spørsmål, at de
virkelig skulde ville gaa til valg paa det i
haap om at faa noget andet op siden. Selv-
følgelig vilde arbejderne være med at stemme
for frihed baade indad og utad, men dette
spørsmål som nummer ét frembød for litet,
til at arbejderne vilde gaa til valg paa det.
Der maatte mere til. Og det mere var først
og fremst stemmeretten. Arbejderne, som ikke
trodde paa noget fiendskab mellem norske og
svenste arbeidere, og som søkte sig aldeles over-
beviste om, at hvis svenste arbeidere hadde
makten i Sverige, saa vilde de unionelle spørs-
maal løses av sig selv, trodde ikke, at disse
spørsmåls betydning var større nu, end de
altid hadde vært, om reaksjonen for øjeblikket
hadde gjort lidt mere spærel med dem. Vilde
derfor venstre virkelig ha tænksomme arbeidere
med sig, saa maatte de ikke sætte dette spørs-
maal oran dem, som arbejderne i aarevis